

Sisäasiainministeriö
kirjaamo@intermin.fi
lainsaadantoyksikko_poliisiosasto@intermin.fi

Viite: SMDno-2016-995

SIVISTYSTYÖNANTAJIEN LAUSUNTO TYÖRYHMÄN EHDOTUKSEEN HALLITUKSEN ESITYKSEKSI UDEKSI RAHANKERÄYSLAIKSI

Sivistystyönantajat pitää rahankeräyslain uudistamista ja keräyslupien hallinnollisten menettelyjen keventämistä tarpeellisena. Lainsäädännön uudistamista pohtineen työryhmän ehdotuksissa on kannatettavia, mutta myös muutoksia ja selventämistä vaativia kohtia. Osa suunnitelluista uudistuksista vaikeuttaisi korkeakoulujen toimintaa.

Korkeakoulujen ja Kansallisgallerian oikeus kerätä rahaa pääomaan on säilytettävä

Nykyisessä rahankeräyslaissa ammattikorkeakoulut, yliopistot ja Kansallisgalleria voivat kerätä rahaa lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseen sekä suoraan että pääomituksen kautta. **Oikeus kerätä rahaa pääomiin on tällä hetkellä voimassa vuoden 2019 loppuun saakka. Tämä mahdollisuus tulee olla olemassa pysyvänä vuoden 2019 jälkeen.**

Ammattikorkeakouluja, yliopistoja ja Kansallisgalleriaa koskeva keskeinen lainsäädäntö on uudistettu 2010-luvulla. Keskeisenä tavoitteena kaikissa uudistuksissa on ollut lisätä toimijoiden itsenäisyyttä ja parantaa mahdollisuuksia reagoida toimintaympäristön muutoksiin muun muassa rahoituspohjaa monipuolistamalla. Merkittävä keino rahoituspohjan monipuolistamisessa on mahdollisuus toteuttaa rahankeräystä valtion ulkopuolisista lähteistä.

Valtio on tukenut rahankeräyksen edellytyksiä niin sanotuilla vastinrahakampanjoilla, joissa valtio on jokaista kerättyä yksityistä euroa vastaan antanut oman panoksensa korkeakoulujen ja Kansallisgallerian pääomaan. Pääomittaminen tällä tavoin ei ole poissuljettua jatkossakaan, mutta pääosin varainkeruu toteutunee ilman vastinrahoitusta. Pääomittamisen tarve, vastinrahoituksella tai ilman, on kuitenkin pysyvä. Tämä tuo korkeakouluille ja Kansallisgallerialle lainsäädäntöuudistuksilla tavoiteltua itsenäisyyttä ja taloudellista autonomiaa, sekä tukee niiden pitkäjänteistä toimintaa laissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi.

Pääomittaminen tapahtuu rahastoinnilla kerättyjä varoja. Esimerkiksi yliopistot ovat käyttäneet rahastoja pitkään. Rahastoja on erityyppisiä, mutta yhteistä niille kaikille on se, että ne helpottavat lahjoitusten seurantaa ja mahdollistavat varojen käyttöä suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti lakisääteiseen toimintaan. Rahastotyyppistä riippuen pääomasta kertyviä tuottoja, ja myös itse pääomaa, käytetään suoraan laissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseen.

Oleellista rahankeräyksissä on se, että lahjoitukset kohdistuvat luvattuun toimintaan. Ilman mahdollisuutta rahastointiin lahjoitusten kohdentaminen tarkoituksiinsa parhaalla mahdollisella tavalla olisi mahdotonta.

Pääomittaminen ja rahastointi ovat korkeakouluille ja Kansallisgallerialle tapoja käyttää rahoitusta pitkäjänteisesti parhaalla mahdollisella tavalla, eivät organisaatioiden toiminnasta irrallisia väyliä. Rahankeräyslaissa ratkaisuvaihtoehtona voisi olla se, että pääomittamista ja rahastointia ei käsiteltäisi laissa erillistapauksena, vaan ne olisivat keinoja muiden joukossa varojen kohdentamiseksi. Jos näin ei voida toimia, niin oikeus kerätä rahaa pääomaan on nykyiseen tapaan mainittava laissa erikseen.

Korkeakoulujen pääomituksen luonnetta ja tavoitteita on kuvattu hyvin mm. hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi rahankeräyslain muuttamisesta (HE 264 /2016 vp).

Käytäntöjä tulee keventää aidosti

Rahankeräyksiä toteuttavien toimijoiden joukko on laaja ja kirjava. Yliopistot, ammattikorkeakoulut ja Kansallisgalleria on mainittu rahankeräyslaissa erikseen keräämiseen oikeutettuina. Kaikkia näitä voidaan pitää luotettavina ja vakiintuneina toimijoina Ne ovat oman erillislainsäädännön, julkisten tilinpäätösasiakirjojen ja valtion budjettivalvonnan piirissä. **Yliopistot, ammattikorkeakoulut ja Kansallisgalleria voisivatkin olla vapautettuja erillisen luvan hakemisesta.**

Nykyisin korkeakouluilla ja Kansallisgallerialla on määräaikaiset keräysluvat. Tilitys tehdään lupakauden lopussa sekä välitilitys kauden puolivälissä. **Nyt ehdotuksena on tehdä luvista jatkuvasti voimassa olevia, mikä on hyvä uudistus luvanhakuprosessin keventämisen ja siihen kuluvan ajan lyhentämisen kannalta.** Toisaalta mietinnössä ehdotetaan, että luvan saajan tulee tehdä vuosi-ilmoitus valvontaa ja tietojen keruuta varten. **Lainuudistamisella on varmistettava, että tavoiteltava hallinnollinen kevennys toteutuu aidosti.** Yliopistojen ammattikorkeakoulujen, ja Kansallisgallerian osalta voitaisiin harkita vuosi-ilmoituksesta luopumista tai vähintäänkin sen keventämistä esimerkiksi siten, että tilinpäätös- ja tilintarkastustietojen toimittaminen riittäisi.

Vastikkeellisuuden määrittely selkeäksi

Korkeakoulujen ja Kansallisgallerian varainhankinta on jatkuvaa toimintaa. Rahankeräys on osa varainhankinnan kokonaisuutta. Lainsäädännön ei tule aiheuttaa tarpeetonta epämääräisyyttä sen suhteen, milloin esimerkiksi yritys tukee korkeakoulua rahankeräyslain tarkoittamassa mielessä ja milloin kyse muunlaisesta yhteistyöstä. Erilaista yhteistyötä tapahtuu yhtäaikaisesti ja toisiinsa limittyen.

Tutkimus-, innovaatio- ja koulutustoimintaa tapahtuu yhä useammin niin sanottuna yhteiskehittämisenä. Yliopistot, ammattikorkeakoulut, tutkimuslaitokset, yritykset, julkinen sektori ja järjestöt toimivat keskenään niin kiinteämmillä yhteistyön alustoilla kuin nopeasti muotoaan vaihtelevissa epäformaaleissa verkostoissa. Oleellista tällaisessa yhteiskehittämisessä on se, että toimijat ovat joustavasti mukana tekemisen monissa vaiheissa. Kyseessä ei ole kaupankäynti tai vaihtosuhde, vaan toimintatapa. Vastikkeellisuuden kysymykset ovat tällaisessa avoimessa toimintamallissa huonosti kohdentuvia.

Vastikkeellisuuden määrittelyn on tarpeen olla selkeä, mutta otettava huomioon yhteiskehittämisen kaltaiset toimintatapojen muutokset. Jos

esimerkiksi rahankeräyksen yhteydessä halutaan vaikkapa nimetä korkeakoulujen tiloja pitkäaikaisten ja tärkeiden yhteistyökumppaneiden mukaisesti, on tämä ehdotuksen mukaan mahdollista yksityishenkilöille, mutta ei yhteisöille. Yhteisöjen saama hyöty yhteistyöstä tulee jostain aivan muusta kuin tilan nimeämisestä, mutta tällä voi olla symbolinen merkitys molemmille osapuolille.

Rahankeräykseen liittyy kiinteä pyrkimys rakentaa laajempaa yhteistyötä muun yhteiskunnan kanssa. Yhteiskunnallinen ja alueellinen vuorovaikutus ovat osa korkeakoulujen tehtävää. Rahankeräyksen yhteydessä lahjoittajasuhteiden hoito ja siitä tiedottaminen osaltaan rakentavat pidempiaikaista yhteistyötä ja lisäävät korkeakoulujen toiminnan avoimuutta ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

Ystävällisin terveisin

Sivistystyönantajat ry

Teemu Hassinen
toimitusjohtaja

Heikki Holopainen
asiantuntija

